

11. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΤΥΜΒΟΥ ΝΙΚΗΣΙΑΝΗΣ

Συνεχίσθη και κατά τὸ 1960 ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ μεγάλου τύμβου τῆς Νικησιάνης καὶ ἡ ὀλικὴ ἀπομάκρυνσις τῆς ἐπιχώσεως αὐτοῦ, ἐργασία, ἥτις λόγῳ τῆς μαλακότητος τῶν χωμάτων τοῦ τύμβου καὶ τῶν κατολισθήσεων, ἦτο λίαν ἐπικίνδυνος.

Αἱ κυρίως ἔρευναι ἐνετοπίσθησαν εἰς τρία σημεῖα, ἦτοι τὸ νοτιοδυτικόν, τὸ βόρειον καὶ τὸ ἀνατολικόν, ἐνθα ἠρευνήθησαν μεγάλα τμήματα τοῦ τύμβου διὰ τάφρων ἐκ τῆς περιφερείας πρὸς τὸ κέντρον αὐτοῦ. Εἰς τὸ ΝΔ. τμήμα ἀνεσκάφη τάφος μήκους 13 καὶ πλάτος 6 μ. Τὸ ὕψος τῆς ἐπιχώσεως, εἰς τὸ βάθος τῆς τάφρου, ὑπερβαίνει τὰ 6 μέτρα. Ἡ ἔρευνα τοῦ τμήματος τούτου οὐδὲν ἀπέδωσε.

Τὸ βόρειον τμήμα τοῦ τύμβου ἠρευνήθη διὰ τάφρου μήκους 11 καὶ πλάτους 6.80 μ. Τὸ ὕψος τῆς ἐπιχώσεως, εἰς τὸ βάθος τῆς τάφρου, ἀνήρχετο εἰς 9 μ. Κατὰ τὰς ἐργασίας αὐτὰς ἀνευρέθησαν πρὸς τὴν περιφέρειαν τοῦ τύμβου ὄστρακα χειροποιήτων χονδροειδῶν ἀγγείων, ἄνευ διακοσμήσεως, ὅπως καὶ ὄστρακα μὲ ἐγχάρακτον διακόσμησιν, προϊστορικῶν χρόνων, τὰ ὅποια μετεφέρθησαν προφανῶς ἐξ ἄλλου σημείου διὰ τῶν χωμάτων τῆς ἐπιχώσεως. Ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸ βάθος τῆς τάφρου, πρὸς τὸ ἐσωτερικόν τοῦ τύμβου, ἡ ἔρευνα ἀπεκάλυψε μεγάλην στρώσιν λογάδων λίθων, τοποθετημένων τοῦ ἐνὸς ἐγγὺς τοῦ ἄλλου καὶ ἀνυψουμένων εἰς τὸ μέσον κατὰ τρόπον ὥστε ἡ τομὴ τῆς στρώσεως νὰ παρουσιάσῃ σχῆμα καμάρας. Ἐγγὺς τῶν λίθων ἀνευρέθησαν στρώσεις κεράμων καὶ χαλίκων. Εἶναι πιθανόν, ὅτι εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τοῦ τύμβου ὑπάρχει τάφος, πλὴν ὅμως αἱ ἐργασίαι δὲν κατέστη δυνατόν νὰ συνεχισθοῦν, λόγῳ ἐξαντλήσεως τῆς πιστώσεως.

Ἐκτεταμέναι ἔρευναι διενεργήθησαν εἰς τὸ ἀνατολικόν τμήμα τοῦ τύμβου. Ἐντὸς μιᾶς τάφρου, ἥτις ἀνεσκάφη ἐπὶ μήκους 13 μ. πρὸς τὸ κέντρον τοῦ τύμβου ἀνευρέθη ὁ ἔκτος τάφος (πίν. 61α), ὅστις εἶναι ὁμοίως κιβωτιοσχημος, ἔχων στρώσιν ἐκ λεπτῶν πλακῶν ἀσβεστολίθου καὶ ἐκτισμένος δι' ὁμοίων πλακῶν. Ὁ τάφος οὗτος, μήκους 1.95 μ., πλάτους 0.70 μ. καὶ ὕψους 0.60 μ., ἦτο ὁ πτωχότερος εἰς κτερίσματα ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἀνευρεθέντων. Εἰς τὴν δεξιὰν πλευρὰν τοῦ νεκροῦ, παρὰ τοὺς πόδας, ἀνευρέθη εἰς μελαμβραφῆς σκύφος — ὕψους 0.11 μ. — τοῦ β' ἡμίσεος τοῦ 4ου π.Χ. αἰ. (πίν. 61β). Ἐντὸς τοῦ σκύφου ὑπῆρχον 64 ὅμοια χαλκᾶ νομίσματα τοῦ βασιλέως Μ. Ἀλεξάνδρου, φέροντα νεανικὴν κεφαλὴν μετὰ ταινίας ἐπὶ τῆς κυρίας ὄψεως (πίν. 62) ἐλεύ-

θερον ἵππον ἐπὶ τῆς ἄλλης, ἄνω δὲ αὐτοῦ τὴν ἐπιγραφὴν ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ὡς καὶ μία ἀργυρᾶ δραχμὴ (κεφαλὴ νεαροῦ Ἡρακλέους ἐν λεοντῇ ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως, Ζεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου καὶ ἐρειδόμενος ἐπὶ σκῆπτρου ἐπὶ τῆς ἄλλης. "Ὅπισθεν ἡ ἐπιγραφὴ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ).

Ἐντὸς τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ τύμβου ἐγένετο ἡ διάνοιξις δύο νέων τάφρων πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, μήκους 5.50 μ. καὶ 12 μ. Ἡ πρώτη τάφος οὐδὲν ἀπέδωκεν. Ἡ δευτέρα εἰς τὸ βάθος τῶν 12 μ. ἀπεκάλυψε τὸ στόμιον ἀρχαίας καμίνου, ἀγνώστου ἐποχῆς. Τόσον πρὸ τοῦ στομίου, ὅσον καὶ ἐντὸς τῆς καμίνου, παρατηρήθησαν καμινεύματα μεταλλευμάτων, ἄσβεστος, κέραμοι καὶ παχὺ στρῶμα τέφρας. Τὸ στόμιον τῆς καμίνου ἀποτελεῖται ἐκ μεγάλων πλίνθων ἄσβεστολίθου, διασωζόντων τόρμους συνδέσμων. Αἱ πλίνθοι αὗται προέρχονται πιθανῶς ἐξ ἀρχαίων τάφων τοῦ τύμβου, οἵτινες ἀνευρέθησαν κατὰ τὴν ἐκσκαφὴν αὐτοῦ διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς καμίνου, χρησιμοποιοηθεῖσαι ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸ στόμιον αὐτῆς.

Τὸ μέγεθος τοῦ τύμβου καὶ τὸ ὕψος τῆς ἐπιχώσεως εἶναι δυσανάλογον πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνευρεθέντων μέχρι σήμερον ἐξ μικρῶν τάφων. Εἶναι λοιπὸν πολὺ πιθανὴ ἡ ὑπόθεσις τῆς ὑπάρξεως καὶ ἄλλων ὁμοίων μικρῶν τάφων ἢ μιᾶς μεγαλυτέρας ὑπογείου νεκρικῆς οἰκοδομηῆς. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ ἔρευνα ἐνταῦθα πρέπει νὰ συνεχισθῇ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ι. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ



α. Ὁ ἔκτος τάφος τοῦ τύμβου Νικησιάνης (Παγγαίου).



β. Ὁ περιέχων τὰ νομίσματα σκύφος τοῦ νεκροῦ τοῦ ἔκτου τάφου.



Χαλκᾶ νομίσματα τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἀνευρεθέντα ἐντὸς τοῦ ἔκτου τάφου τοῦ τύμβου Νικησιάνης. Τὸ πρῶτον τῆς α΄ σειρᾶς εἶναι ἀργυρᾶ δραχμὴ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.